

ECHE, Youssef

(bk. UŞ, Yûsuf b. Reşid).

ECİR

(الأجر)

Sözlükte ecr "bir işe karşılık ücret ödemek, mükâfatlandırmak" mânasında masdar, ayrıca "ücret" veya "mükâfat" anlamında isim olarak geçer. Kelime her iki kullanışa bağlı olarak "bir şeyi kiraya vermek" ve "mehir" mânalarına da gelir. Ancak İslâm literatüründe ecir daha çok mânevî ve uhrevî, ücret ise dünya ile ilgili konularda kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de tekil ve çoğul olarak 105 yerde geçen ecir bu âyetlerde daha çok "mükâfat", bazan da "ceza" anlamına gelir (meselâ bk. Âl-i İmrân 3/185); ayrıca "mehir" mânasında da kullanılmıştır (en-Nisâ 4/24, 25). Bu âyetlerde belirtildiğine göre takvâ sahibi müminlere, musibetlere ve zorluklara katlanıp sabredenlere, Allah yolunda savaşanlara, Allah'ı çok zikredenlere, ilâhî buyruklara uyanlara, suçluları bağışlayıp barışı sağlayanlara, fakirleri gözetip yardımda bulunanlara, namaz kılanlara ve zekât verenlere âhirette, hiçbir zaman kesintiye uğramayan büyük ecirler verilecek, bu zümrelerin yaptıkları güzel işlerin ecirleri kat kat artarak devam edecektir (Âl-i İmrân 3/172, 179; el-Mâide 5/9; el-A'râf 7/170; Fâtır 35/7; Fussilet 41/8; el-Hadîd 57/18). Yine ilgili âyetlerde peygamberlerin tebliğ ve irşad görevleri için bir ücret istemedikleri ifade edilmiş, ecirlerini âlemlerin rabbinden alacakları bildirilmiş, ayrıca bu husus onların gerçek peygamberler olduklarını ispat eden delillerden biri olarak gösterilmiştir (Hüd 11/51; eş-Şuarâ 26/109; Sebe' 34/47; Sâd 38/86).

Müfessirlere göre ecir kelimesi Kur'an-ı Kerim'de altı anlamda kullanılmıştır. 1. Sevap (en-Nahl 16/96). 2. İsyana verilen ceza (Âl-i İmrân 3/185). 3. Cennet (en-Nisâ 4/40). 4. Ücret (Hüd 11/51). 5. Övgü (el-Ankebût 29/27). 6. Mehir (en-Nisâ 4/24).

Ecir hadislerde üç ayrı anlamda kullanılmıştır. 1. İmana ve salih amellere karşılık âhirette verilecek olan sevap. Namaz kılmak, Allah yolunda cihad etmek, ilim tahsil etmek, Kur'an okumak gibi çeşitli farz ve nâfile ibadetlere; insanın eşine, çocuklarına, yakın çevresi-

ne, hemcinslerine, hatta diğer canlılara karşı göstereceği sevgi, şefkat ve onların yararına yapacağı hayırlı işlere; başa gelen türlü musibetlere sabredip ilâhî kadere boyun eğme ve insanları iyiliğe yöneltmek için öncülük yapma gibi güzel davranışlara âhirette büyük ecirler verileceği Hz. Peygamber tarafından müjdelenirken ecir kelimesi sevapla eş anlamda kullanılmıştır. Hadislerde bildirildiğine göre Allah yolunda canlarını feda edenlerin, ilminden faydalanılan âlimlerin, sürekli hayır sahiplerinin ve geride hayır duada bulunacak evlât bırakanların ecirleri ölümlemlerinden sonra da devam eder (*Müsned*, V, 269). 2. İşçi ücreti. Herhangi bir işte çalıştırılan işçiye ödenecek ücretin (bk. İCÂRE) önceden belirlenmesini öngören ve işçinin hakkını ödemeyenlerin Allah'ın düşmanlığını kazanacaklarını haber veren hadislerle işçi iş veren münasebetlerinden söz eden birçok hadiste ecir ücret karşılığında kullanılmıştır (bk. Wensinck, *el-Mu'cem*, "ecr" md.). 3. Mehir. Kur'an'da olduğu gibi Hz. Mûsâ'nın mehir karşılığı olarak sekiz yıl müddetle çalıştığından bahseden bir hadiste de ecirden mehir kastedilmiştir (İbn Mâce, "Rehin", 5).

Ecir, sevap ve ceza kelimeleri arasında anlam benzerliği bulunmakla beraber aralarında fark olduğunu söyleyen âlimler vardır. Bu âlimlere göre ecir daha çok faydalı işlere verilen karşılığı ifade eder. Ceza ister faydalı (iyi) ister zararlı (kötü) olsun bütün işlere verilen karşılık anlamına gelir. Sevapta ise sadece âhîret mükâfatı söz konusudur.

İlk dönemlerden itibaren itikadî, fıkahî, ahlâkî, eskatolojik literatürde ve hemen bütün müslüman milletlerin dillerinde ecir yukarıda belirtilen anlamlarda kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Râgib el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "ecr", md.; *Lisânü'l-'Arab*, "ecr" md.; Wensinck, *el-Mu'cem*, "ecr" md.; Mustafavî, *et-Taḥkîk*, "ecr" md.; *Müsned*, I, 172; II, 358, 375; IV, 205; V, 169, 268, 269; VI, 48; Müslim, "İmâre", 133, "Cenâ'iz", 3, 4, 55; İbn Mâce, "Rehin", 5; Taberî, *Câmi'u'l-beyân* (Şâkir), II, 148, 512; İbnü'l-Cevzî, *Zâdû'l-mesir*, I, 517; a.mlf., *Nüzhetü'l-a'yûn*, s. 112-114; Fahrreddin er-Râzî, *Mefâtihü'l-ğayb*, IX, 40; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, I, 25; İsmâil Hakkı Bursevî, *Furûku Hakkı*, İstanbul 1310, s. 162; İbn Âbidîn, *Reddû'l-muhtâr* (Kahire), IV, 122; Elmalılı, *Hak Dini*, I, 371; II, 1245; Muhammedî er-Rîşehrî, *Mizânü'l-hikme*, Kum 1362-63 hş., I, 12-16.

MUHİTTİN BAĞCI

ECİR

(bk. İCÂRE).

ECKMANN, Janos

(1905-1971)

Macar Türkologu.

Keszthely'de Katolik bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra Budapeşte Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ne girerek Macar, Alman, Türk ve Arap filolojisi derslerine devam etti. J. Németh ve Z. Gombocz'dan Türkçe, M. Kmosko'dan Arapça öğrendi. 1927-1928 yıllarında eğitim bakanlığının bursuyla gittiği Viyana Üniversitesi'nde Avusturyalı Türkolog Kraeltz ve Mjik'in derslerine katıldı. 1929'da *Keleturópa és Nyugatászia a legrégibb arab térképén* (en eski Arap haritasına göre Doğu Avrupa ve Batı Asya) adlı teziyle Budapeşte Üniversitesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Türkiye'ye giderek birkaç ay İstanbul'da kaldı. 1930'dan 1942'ye kadar lise öğretmenliği yaptı. 1936 yazında ikinci defa Türkiye'ye gidip Orta ve Güney Anadolu'da araştırmalarda bulundu. 1937'de doktorasını verdikten sonra 1938-1939 yıllarının yaz aylarında Kuzeydoğu Bulgaristan'daki Türk bölgelerini ziyaret edip Eskicuma ve diğer merkezlerde özellikle Varna ağız başta olmak üzere Türk diliyle ilgili malzeme topladı. Bunları "Die türkische Mundart von Warna" (KCs.A, III [1941], s. 144-214) adlı makalesinde değerlendirdi. 1942'de eğitim bakanlığı tarafından Berlin'e gönderildiyse de devam etmekte olan II. Dünya Savaşı'ndan dolayı 1943'te ülkesine dönmek zorunda kaldı. 1944'te yine bakanlık bursu ve J. Németh'in tavsiye mektubuyla Türkiye'ye gitti; Ahmet Caferoğlu'nun yanında "Şe-

Janos
Eckmann